

แนวปฏิบัติในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายในคดีอาญา

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดแนวปฏิบัติในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อรองรับภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ในกรณี que การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านบริหาร ครั้งที่ ๓๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ จึงมีมติให้กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

ข้อ ๑ ในแนวปฏิบัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่สำนักงาน” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน” หมายความว่า เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่ง

ข้อ ๒ ภายใต้อายุความคดีอาญา ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ หากคณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นสมควรร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหาย ให้มอบอำนาจเป็นหนังสือให้เจ้าหน้าที่สำนักงานเป็นผู้ยื่นคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัตินี้

กรณีผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงกรณีผู้เสียหายอาจได้รับภัยอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชีวิตหรือร่างกายหากดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเอง

ข้อ ๓ ในกรณีที่มิผู้ยื่นคำขอให้คณะกรรมการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายก่อนที่การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะดำเนินการแล้วเสร็จ ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง แล้วแต่กรณี ตรวจสอบคำขอและข้อเท็จจริงเบื้องต้น แล้วทำความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาว่าสมควรดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายหรือไม่ต่อไป

ในกรณีที่คำขอตามวรรคหนึ่ง ยื่นภายหลังจากที่คณะกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสร็จสิ้นแล้ว ให้สำนักงานเป็นผู้ตรวจคำขอและข้อเท็จจริงเบื้องต้น แล้วทำความเห็นเสนอคณะกรรมการพิจารณา

ในกรณีที่มิผู้ยื่นคำขอให้คณะกรรมการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายโดยมิได้ร้องขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาความเห็นตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี แล้วมีมติให้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหาย ให้สำนักงานดำเนินการตามข้อ ๕ ต่อไป เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิใช่ผู้เสียหาย ให้สอบถามความยินยอมจากผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ ก่อน

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติยกคำขอ ให้สำนักงานแจ้งมติให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นหนังสือ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติดังกล่าว

ข้อ ๔ นอกจากการยื่นคำขอตามข้อ ๓ แล้ว คณะกรรมการอาจมีมติในระหว่างการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายได้ โดยให้สำนักงานมีหนังสือสอบถามความยินยอมจากผู้เสียหายภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้ ให้สอบถามความยินยอมจากผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เสียหาย (เท่าที่ทราบ) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้ และไม่มีผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เสียหาย (เท่าที่ทราบ) ที่สามารถให้ความยินยอมได้ ให้ดำเนินการกล่าวโทษแทนการร้องทุกข์ เว้นแต่ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ให้ดำเนินการร้องทุกข์แทนผู้เสียหายต่อไป

(๓) ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ไม่ให้ความยินยอมให้เสนอคณะกรรมการเพื่อยุติการดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

การให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕ เมื่อคณะกรรมการมีมติให้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายตามข้อ ๓ หรือข้อ ๔ แล้วแต่กรณี และในกรณีที่ต้องได้รับความยินยอม ผู้เสียหายได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือแล้ว ให้สำนักงานดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดทำใบมอบอำนาจในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเสนอคณะกรรมการหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายเพื่อลงนาม

(๒) จัดทำคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ แล้วแต่กรณี พร้อมลงลายมือชื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้รับมอบอำนาจ

(๓) ยื่นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ แล้วต่อกรณี ต่อพนักงานสอบสวน

(๔) ติดตามประสานงานทางคดีแล้วรายงานให้คณะกรรมการ และผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ข้อ ๖ กรณีมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้ ให้เสนอคณะกรรมการพิจารณา

ให้ใช้แนวปฏิบัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

วัส ติงสมิตร

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ